

Araştırma Makalesi

İkinci Dil Ediniminde Geç Yaş Etkisi: Türkiye'deki İki Dilli Suriyeli Bireylerin Yazılı Anlatımlarına İlişkin Hata Analizi*

Ömer ŞİHANLIOĞLU*, Mesut GÜN**

*Ankara Üniversitesi, Ankara, Türkiye

**Mersin Üniversitesi, Mersin, Türkiye

MAKALE BİLGİSİ

Anahtar Kelimeler:

Geç iki dillilik
Hata Analizi
Kritik Dönem Hipotezi
İkinci Dil Edinimi
Psikodilbilim

Gönderim tarihi: 24.03.2026

Kabul tarihi: 25.04.2026

Yayın Tarihi: 11.05.2026

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Suriyeli geç iki dilli bireylerin yazılı dokümanlarını hata analiziyle inceleyerek hata türlerini belirlemek ve geç iki dillilik ile yazma hataları arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmaktır. Karma yöntemin kullanıldığı çalışmada, 8 ile 15 yaş aralığındaki 80 Suriyeli geç iki dilli bireyin yazılı anlatımları doküman analiziyle incelenmiştir. Bulgular, toplam hataların %32'sinin biçimbilimsel olduğunu göstermektedir. Biçimbilimsel unsurların erken yaşta edinildiği göz önüne alındığında, bozulmalarının uzun yıllar aldığı söylenebilir. Sonuçlar, katılımcıların geç iki dilli olmaları ile ürettikleri hata türleri arasında anlamlı bir ilişki olduğunu kanıtlamaktadır. Bu durum, dil edinim kuramlarındaki kritik dönem hipotezine farklı bir boyut kazandırmakta ve yoğun baskın dil etkisi altındaki bireyler için geleneksel kabullerin yeniden değerlendirilmesini gerektirmektedir. Psikodilbilimsel düzlemde bulgular, çalışma belleği yükü ve baskın dilin engelleyici etkisi nedeniyle biçimbilimsel eklemleme, yazımsal kodlama ve sesbilgisel ayrıştırma aşamalarında dizgesel işleme zorluğu yaşandığını ortaya koymaktadır.

The Effect of Age in Second Language Acquisition: An Error Analysis of the Written Expressions of Bilingual Syrian Individuals in Turkey

ARTICLE INFO

Keywords:

Late Bilingualism
Error Analysis
Critical Period Hypothesis
Second Language Acquisition
Psycholinguistics

Received: 24.03.2026

Accepted: 25.04.2026

Published: 11.05.2026

ABSTRACT

The purpose of this study is to examine the written documents of Syrian late bilinguals using error analysis to identify error types and uncover the correlation between late bilingualism and writing errors. Using a mixed methods approach, the written narratives of 80 Syrian late bilinguals aged 8 to 15 years were analyzed via document analysis. Findings revealed that 32% of the total errors were morphological. Considering morphological components are acquired at an early age, their decay requires many years. The research demonstrates a significant relationship between the error types produced in written expressions and late bilingual status. These findings add a new dimension to the critical period hypothesis in language acquisition theories, suggesting that traditional assumptions about the permanence of early acquired language skills should be reconsidered for late bilinguals living under dominant language influence. Psycholinguistically, the results indicate that written language production in late bilinguals involves systematic processing difficulties in morphological affixation, orthographic encoding, and phonological segmentation due to working memory load and dominant language inhibition.

*Bu makale, ikinci yazarın danışmanlığında birinci yazar tarafından yazılan "Türkiye'deki Suriyeli geç iki dilli bireylerin yazılı anlatımları üzerine bir hata analizi" başlıklı yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

Sorumlu Yazar: Ömer ŞİHANLIOĞLU E-posta: omarsch2129@gmail.com Adres: Ankara Üniversitesi, Ankara, Türkiye

<https://doi.org/10.35452/caless.1914659>

© 2026 The Authors. Published by International Journal of Current Approaches in Language, Education and Social Sciences (CALESS). This is an open access article under the CC BY-NC-ND license.

Giriş

Günümüz dünyasında kültürel etkileşimin artması, göç hareketleri ve küreselleşme, dilbilimsel olarak iki dilliliği yalnızca bireysel bir özellik olmaktan çıkarıp toplumsal bir olgu durumuna getirmiştir. İki dillilik, bireyin günlük yaşantısında iki dili işlevsel olarak kullanma becerisi olarak nitelendirilse de bu becerin edinilme yaşı, biçimi ve bağlamı, bireyin dillerdeki yeterlilik düzeyini ve dil kullanımı alışkanlıklarını belirgin biçimde etkilemektedir (Ellis, 2008; Ellis & Barkhuizen, 2005). Literatürde, iki dillilik, edinim yaşına göre erken iki dillilik (erken çocukluk döneminde iki dile maruz kalma) ve geç iki dillilik (ergenlik veya yetişkinlik döneminde ikinci bir dilin öğrenilmesi) olarak sınıflandırılır; edinim şekline göre ise eşzamanlı iki dillilik (doğumdan itibaren iki dile maruz kalma) ve ardışık iki dillilik (ilk dilin edinilmesinden sonra ikinci dilin edinilmesi) olarak kategorize edilmiştir (Montrul, 2008; Paradis, 2007). Bu kategorizasyonun özünde, “kritik dönem” hipotezi dil ediniminde önemli bir yer tutmaktadır. Lenneberg (1967) tarafından ortaya atılan bu hipoteze göre, dil edinimi için en optimal dönem erken çocukluk dönemidir ve bu dönemden sonra edinilen dillerde ana dil seviyesinde yeterlilik elde etmek güçtür. Buna karşın, güncel araştırmalar, kritik dönemde edinilen dillerin bile belli koşullar altında (yoğun dil değişimi, baskın dilin etkisi, yetersiz dil girdisi vb.) çeşitli açılardan etkilenebileceğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, güncel araştırmalar kritik dönemde edinilen dillerin bile yoğun dil geçişi, baskın dilin etkileri ve yetersiz dil girdisi gibi bazı koşullar nedeniyle çeşitli açılardan etkilenebileceğini işaret etmektedir (Schmid, 2011; Köpke, 2007). Bu duruma bakıldığında, dilbilimsel olarak iki dilliliğin dinamik ve sürekli değişken bir yapıya sahip olduğu, öte yandan iki dilliliğin özellikle göçmen topluluklar, azınlık grupları ve uzun süre baskın dilin etkisi altında yaşayan bireyler için önemli bir olgu olduğu anlaşılmaktadır (Grosjean, 2010). İki dilli bireylerin dilse becerilerini değerlendirirken, yazılı anlatım becerileri, sözlü dil becerileriyle birlikte önemli bir veri kaynağı oluşturur. Sözlü iletişimin getirdiği baskın dilin etkisi uzak olan ve dilbilgisi kurallarının daha bilinçli bir biçimde gözetilmesini gerektiren yazılı anlatım, bireylerin dil becerilerini daha detaylı bir biçimde gözlemleme olanağı sunmaktadır (Weigle, 2002). Bu çerçevede, iki dilli bireylerin yazılı anlatımlarında ürettikleri hatalar dilbilgisi, sözcük bilgisi, sözdizimi ve biçimbilimsel düzeylerde sınıflandırılabilir; bu da bireylerin hangi dil alanlarında güçlükle yaşadıklarını ortaya çıkarır. Öyle ki, erken yaşlarda edinilen dil bileşenlerinden biçimbilimsel hatalar, dil kaybı ve bozulmasını ölçmede önemli değişkenler olarak görülmektedir (Seliger & Vago, 1991; Montrul, 2016). İki dillilik türleri ve yazılı anlatım hataları arasındaki ilişkiyi araştıran çalışmalar, erken ve geç iki dillilik arasında belirgin ayrımlar olduğunu göstermektedir. Erken iki dillilik, her iki dilin sesbilimsel ve biçimbilimsel öğelerini anadili gibi edinirken, geç iki dillilikte özellikle biçimbilimsel ve sözdizimsel yapılarla daha büyük zorluklar yaşanmaktadır (Johnson & Newport, 1989; Birdsong, 2006). Doğal ortamlarda her iki dili de edinmiş eşzamanlı iki dilliler, diller arasında daha dengeli bir yetkinlik geliştirme olanağına sahiptir (De Houwer, 2009). Bu dengeli yetkinlik, bireylerin yaşadıkları sosyal bağlam, eğitim olanakları ve dillere maruz kalma süresi gibi etkenlere bağlı olarak değişiklik gösterebilir (Unsworth, 2016).

Türkiye, başta Suriye'den gelen yoğun göç dalgası ile birlikte, önemli bir iki dilli nüfusa ev sahipliği yapmaktadır (Erdoğan, 2020). Resmî verilere göre, geçici koruma altında bulunan milyonlarca Suriyeli Türkiye'de yaşamlarını sürdürmektedir (Göç Yönetimi Genel Müdürlüğü, 2023). Bu duruma bağlı olarak, Türkiye bağlamında iki dillilik araştırmalarına olan ilgi artış göstermiş ve gündeme farklı türlerde iki dilliliğe sahip bireylerin Türkçe yazılı anlatım becerilerinin incelenmesi konusu getirilmiştir. Suriye'deki iç savaş sonrası Türkiye'ye göç eden yaklaşık 3,6 milyon Suriyeli'den 1,1 milyonu okul çağındaki çocuklardan oluşmaktadır. Aile ortamında Arapça, okulda Türkçe kullanan bu çocuklar iki dilli bireyler olarak nitelendirilmektedir. Suriye'li geç iki dillilerle birlikte, Türkiye'de doğup büyüyen Arap kökenli erken iki dilliler veya farklı dil çiftleriyle yetiştirilen eşzamanlı iki dilliler, iki dillilik türü ile dil üretimi arasındaki ilişkiyi kavramak için kapsamlı bir araştırma alanı sağlamaktadır (Yağmur, 2017). Kara ve Şihanlioğlu (2019, 2021), Türkiye'de iki dillilik alanında hem kuramsal sınıflandırmaları hem de süreç odaklı modelleri ele alan çalışmalarıyla alanyazına katkı sunmaktadır.

Eklemeli bir dil olarak zengin bir biçimbilimsel yapıya sahip olan Türkçenin edinimi ve kullanımı, iki dilli bireyler için diğer dillere oranla bazı güçlükler yaratmaktadır (Aksu-Koç & Slobin, 1985; Haznedar, 2007). Özellikle durum eklerinin, eylem çekimlerinin ve türetme eklerinin doğru kullanımı, iki dilli bireylerin yazılı anlatımlarında en sık gözlemlenen sorun alanları arasındadır (Schlyter, 1993). Bu tür hataların sıklığı ve dağılımı, iki dilliliğin türüne ve temas halindeki dillerin yapısal özelliklerine göre değişebilir (Lado, 1957; Jarvis & Pavlenko, 2008).

Bu çalışma, geç iki dilli bireylerin Türkçe yazılı ifadelerinde ortaya çıkan hataların türlerini, sıklıklarını ve dağılımlarını karşılaştırmalı olarak incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda, iki dillilik türünün yazılı ifade hataları üzerindeki etkisi dilbilimsel bileşenler temelinde analiz edilecek ve elde edilen bulgular dil edinimi kuramları ve iki dillilik araştırmaları çerçevesinde yorumlanacaktır. Çalışma ayrıca, geç iki dillilerde yazılı dil üretiminde gözlenen hataların psikodilbilimsel işleme dinamikleriyle ilişkisini sorgulamaktadır. Araştırmanın sonuçlarının, iki dilli bireyler için dil öğretim programlarının geliştirilmesine katkıda bulunması ve Türkiye'deki iki dillilik olgusunun kavranmasına katkı sağlaması beklenmektedir.

İkinci Dil Edinimi

Dilbilimsel çerçevede ikili dil kullanımı olgusu, 1960'lar ve 1970'lerden bu yana ayrı bir araştırma alanı olarak ortaya çıkan ikinci dil edinimi (İng. *SLA: second language acquisition*) süreçleri ve yöntemleriyle yakından ilişkilidir. İkinci dil edinimi araştırmaları, bireylerin ana dillerinden başka bir dili nasıl edindiklerini incelemekte ve bu karmaşık süreci etkileyen bilişsel, dilbilimsel ve sosyal unsurları araştırmaktadır (Ellis, 2008; Gass & Selinker, 2008). İkinci dil ediniminin temel kuramlarını ve bulgularını kavramak, iki dilliliğin niteliğini anlamak ve diğer bir ifadeyle, farklı tipteki iki dilli bireylerin yazılı anlatım hatalarını çözümlemek bakımından önem taşımaktadır.

İkinci Dil Edinimi ve Yazılı Üretim

İkinci dilde yazma, hem birinci dilde yazma hem de ikinci dilde konuşmadan ayrı olarak farklı bilişsel ve dilbilimsel süreçleri içermektedir (Silva, 1993; Weigle, 2002). İkinci dilde yazılı üretim gerçekleştiren kişilerin, sınırlı dilbilimsel kaynaklar ve işleme kapasitesi ile içerik üretimi, metin düzenleme, sözcük seçimi ve dilbilgisi kurallarına uygunluk gibi unsurları eş zamanlı olarak dikkate almaları gerekmektedir (Kellogg, 1996).

İkinci Dilde Yazma Modelleri

İkinci dil yazma sürecini açıklamada kullanılabilecek birkaç model öne sürülmüştür. Cumming'in (1989) modelinde uzmanlık boyutu vurgulanmakta ve yazma yetkinliği ile ikinci dil yeterliliğinin karmaşık bir biçimde etkileştiği öne sürülmektedir. Ana dilinde yazma yetkinliği yüksek olan kişiler, dil yeterlilikleri sınırlı olmasına rağmen yazma becerilerini ikinci dil yazmaya aktarabilirlerken, ana dilinde yazma yetkinliği sınırlı olan kişiler, ikinci dil yeterliliklerinden bağımsız olarak güçlük çekebilirler. Kormos'un (2012) iki dilli yazma modeli, bilişsel süreçleri iki dilli yazarların dil sistemleriyle bütünleştirir. Bu modele göre, iki dilli yazarlar yazma sürecinde birden fazla dil kaynağına erişebilirler. Ancak bu kaynakların aktif duruma gelmesi, görev gereklilikleri, yetkinlik düzeyleri ve ilgili diller gibi unsurlara bağlıdır. Bu modeller, iki dilli yazarların birinci veya ikinci dillerinde yazarken farklı hata kalıpları üretmelerinin ve diller arası etkileşimin yazılı üretimde ortaya çıkmasının nedenlerini açıklamaya yardımcı olmaktadır.

İkinci Dilde Yazılı Anlatımda Hata Analizi

Hata analizi, öğrenenlerin dilini araştırmak için kullanılan bir yöntem olarak, ikinci dil üretimindeki hataların sistematik olarak saptanması, tanımlanması ve açıklanmasını kapsamaktadır (Corder, 1967; Ellis & Barkhuizen, 2005). Bu yöntem, hataların gelişigüzel değil sistematik olduğunu ve öğrencilerin belirli bir gelişim evresinde hedef diline ilişkin mevcut bilgilerini yansıttığını öngörür. İkinci dilde yazılı anlatım kapsamında, hata analizi öğrencilerin karşılaştıkları dilbilimsel güçlükler ve kullandıkları stratejiler hakkında önemli bilgiler sunmaktadır. Hatalar, dilbilimsel alana (sesbilimsel, biçimbilimsel, sözdizimsel, sözcüksel, söylemsel), yüzey yapısı değişikliklerine (eksiklik, ekleme, yanlış biçimlendirme, yanlış sıralama) veya nedenlerine (diller arası, dil içi, gelişimsel) göre gruplandırılabilir (Dulay, Burt ve Krashen, 1982; James, 2013).

İkinci dil olarak Türkçe için hata analizi, birbirinden farklı dil arka planlarına sahip öğrenenler için belirgin güçlük alanlarını açığa çıkarmıştır. Türkçenin yapısal özelliği, geniş durum ekleri, iyelik ekleri ve eylem çekimleri sistemi, ana dillerinde farklı biçimbilimsel stratejiler kullanan öğrenenler için zorluklar oluşturmaktadır (Aksu-Koç & Slobin, 1985; Haznedar, 2007). Arapça konuşan öğrenciler, örneğin, iki dil arasındaki yapısal farklar nedeniyle Türkçe sesli uyumu, durum ekleri ve eylem çekimleri ile güçlük çekebilirler (Yılmaz, 2019).

Geç İki Dillilikte Yazılı Dil Üretiminin Psikodilbilimsel İşleme Dinamikleri

Geç iki dillilerde ikinci dilde yazılı üretim, yalnızca dilbilgisel bilgi birikimini değil, aynı zamanda bu bilginin çevrimiçi işleme sırasında planlanması, kodlanması ve yürütülmesini içeren bilişsel süreçleri de kapsamaktadır (Levelt, 1989; Levelt, Roelofs & Meyer, 1999). Bu süreçler, kavramsallaştırma, biçimlendirme (İng. *grammatical encoding*), sesbilimsel kodlama (İng. *phonological encoding*) ve artikülasyon aşamalarından oluşmakta olup, geç iki dillilerde özellikle biçimlendirme ve sesbilimsel kodlama aşamalarında ana dil kaynaklı girişimler (İng. *interference*) ve artan işleme yükü (processing load) nedeniyle aksamalar gözlenebilmektedir (Jiang, 2004; Clahsen & Felser, 2006).

Bu bağlamda, çalışma belleğinin (İng. *working memory*) sınırlı kapasitesi, geç iki dillilerin ikinci dilde eklemeli, uyumlu veya çekimli yapıları üretirken bilişsel kaynak dağılımında zorlanmalarına yol açabilmektedir (Baddeley, 2003; McDonald, 2006). Özellikle ana dilden farklı biçimbilimsel yapılar sergileyen dillerde (örneğin Arapçadan Türkçeye geçişte olduğu gibi eklemeli yapı), dil üretiminin otomatikleşmesi gecikmekte ve üretim anında ek atlamaları, yanlış ek kullanımı veya biçimsel bozulmalar ortaya çıkabilmektedir (Montrul, 2008; Salmela vd., 2025). Bunun yanı sıra, yazılı üretim söz konusu olduğunda, ortografik kodlama (İng. *orthographic encoding*) süreci devreye girmektedir. Farklı yazı dizileri arasında geçiş yapma zorunluluğu (örneğin Arap alfabesinden Latin alfabesine), görsel-biçimsel temsillerin geri çağırılmasında ek bir bilişsel yük yaratmakta ve bu durum yazım hatalarına, özellikle büyük-küçük harf ve noktalama yanlışlarına neden olabilmektedir (Cook & Bassetti, 2005; Koda, 2005).

Son olarak, geç iki dillilerde baskın ikinci dilin, zamanla ana dil üzerinde engelleyici (İng. *inhibitory*) bir etki yarattığı ve bu durumun anadil bozunmasına (İng. *L1 attrition*) yol açabildiği bilinmektedir (Schmid, 2011; Köpke, 2007). Bu bulgular, psikodilbilimsel işleme modellerinin, geç iki dillilerde yalnızca ikinci dil üretimini değil, aynı zamanda diller arasındaki etkileşim dinamiklerini de açıklaması gerektiğini ortaya koymaktadır (Green, 1998; Kroll & Bialystok, 2013).

Yöntem

Araştırma Deseni

Araştırmada, bilimsel araştırma yöntemlerinden biri olan karma yöntem yaklaşımı benimsenmiştir. Karma yöntem tasarımları arasında, keşifsel sıralı tasarımdan yararlanılmıştır. Karma yöntem araştırması hem nitel hem de nicel verilerin toplanmasını ve bütünleştirilmesini kapsamaktadır (Creswell & Plano Clark, 2017). Araştırma kapsamında, nitel bir araştırma tekniği olan doküman analizi yönteminden yararlanılmıştır. Doküman analizi, araştırılan olgular veya olaylar ile ilgili bilgiler içeren yazılı materyallerin incelenmesini kapsamaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2005). Bu araştırma kapsamında elde edilen yazılı dokümanlar, ana dili Arapça olan 80 Suriyeli geç iki dilli birey tarafından üretilen yazılı kompozisyonlardan oluşmaktadır. Bu yazılı dokümanlar, hata analizi metodolojisi (Corder, 1971) uygulanarak incelenmiştir ve analiz edilmiştir. Analiz edilen dokümanlardan elde edilen nicel bulgular, araştırma kapsamında belirli hata türlerine göre kategorize edilmiştir.

Sınırlılıklar

Bu araştırmada örneklem, 2020-2021 akademik yılında Adana ili merkez sınırları içinde yaşayan, ana dili Arapça olan Suriyeli geç iki dilli bireylerle sınırlıdır. Veriler örneklem grubundan toplanan yazılı belgelerden elde edilen bilgilerle sınırlıdır. Araştırma yöntemi, betimsel tarama modeli, doküman analizi ve hata analizi yöntemleriyle sınırlıdır.

Varsayımlar

Araştırma kapsamında katılımcılardan toplanan yazılı belgelerin samimi bir şekilde yazıldığı varsayılmıştır.

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evreni, 2020-2021 akademik yılında Adana ilinin merkezi sınırları içinde yaşayan, ana dili Arapça olan Suriyeli bireylerden oluşmaktadır. Bu evrenden seçilen geç iki dilli Suriyeli bireyler örneklemi temsil etmektedir.

Etik

Bu araştırma, yazılı dokümanların analizine dayandığından ve katılımcılarla doğrudan fiziksel etkileşim içermediğinden, resmî etik onay gerektiren çalışmaların kapsamı dışında kalmıştır. Yazılı dokümanlar, çalışmalarını gönüllü olarak sunan katılımcılardan toplanmış ve analizde kişisel kimlik bilgileri yer almamıştır. Tüm katılımcılar araştırmanın amacı hakkında bilgilendirilmiş ve yazılı materyallerin bilimsel amaçlarla kullanılmasına izin vermişlerdir.

Bulgular

Arapça ana dili olan 80 Suriyeli geç iki dilli bireyin yazılı ifadeleri hata analizi metodolojisi kullanılarak incelenmiş ve tespit edilen hatalar türlerine göre sınıflandırılmıştır. Çalışma kapsamında analizi yapılan dokümanlarda çeşitli hatalar saptanmış ve raporlanmıştır. Saptanan hataların görülme sıklığı incelenmiştir. Buna göre, görülme sıklığı açısından raporlanan hatalar aşağıda sıralanmıştır:

Sesbilimsel hatalar, sözdizimsel hatalar, biçimbilimsel hatalar, sözcüksel ve anlamsal hatalar, yazım hataları ve anadil yapısından kaynaklanan hatalar.

Sesbilimsel Hatalara İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamında, katılımcıların yazılı anlatımlarında saptanan sesbilimsel hatalar analiz edildi. Toplamda 19 farklı hata türünde 179 sesbilimsel hata saptandı. Bu hatalara ilişkin veriler aşağıda Tablo 1’de verilmektedir.

Tablo 1. Sesbilimsel Hataların Dağılımı

Hata Türü	Hata Sayısı (f)	Yüzde (%)
Birbiriyle Karıştırılan Seslerinin Hatalı Kullanımı	80	%44,69
Fazladan Harf Kullanımı Hataları	14	%7,82
Önlük-Artlık Uyumu Hataları	27	%15,08
Eksik Harf Kullanımı Hataları	58	%32,40
Toplam	179	%100

Katılımcıların yazılı anlatımlarında toplam 179 sesbilimsel hata saptandı. En sık görülen hata türü “harf eksikliği hataları” (f=58, %32,40) yer alırken; bunu “ünlü uyumu hataları” (f=27, %15,08) ve “/i/ ve /ı/ seslerinin yanlış kullanımı” (f=18, %10,06) izledi. Diğer önemli hatalar arasında /a/-/e/ (5,59%), /o/-/u/ (5,03%) ve /p/-/b/ (4,47%) seslerinin yanlış kullanımı yer alırken, fazladan harflerin kullanılmasıyla ilgili hatalar toplamın %7,82’sini oluşturdu. Kalan hata türleri, sesli harf çiftleri (/ü/-/u/, /a/-/ı/, /a/-/u/, /ü/-/ö/) ve ünsüz harf çiftleri (/ç/-/ş/, /ş/-/s/, /c/-/ç/, /s/-/z/, /i/-/y/) arasındaki karışıklıklar dahil olmak üzere, sesbilimsel hataların toplamının %4’ünden azını oluşturdu.

Yazım hataları ve sesli harf uyumu hatalarının yüksek sıklığı, katılımcıların Türkçe sesbilimsel yapıları yazıya dökmeye zorlandıklarını göstermektedir. Sesli harf uyumu hatalarının yaygınlığı (%15,08) özellikle önemlidir, çünkü bu özellik Arapçada bulunmadığından ana dilin etkisini düşündürmektedir. Benzer şekilde, /i/-/ı/ ve /a/-/e/ gibi sesli harf çiftleri arasındaki karışıklık, Arapça sesbilimi sisteminde doğrudan karşılığı olmayan Türkçe sesli harflerle ilgili zorlukları yansıtmaktadır.

Sözdizimsel Hatalara İlişkin Bulgular

Katılımcıların yazılı anlatımlarında saptanan sözdizimsel hatalar analiz edildi. Toplamda 170 sözdizimsel hata saptandı. Bu hatalara ilişkin veriler aşağıda Tablo 2’de verilmektedir.

Tablo 2. Sözdizimsel Hataların Dağılımı

Hata Türü	Hata Sayısı (f)	Yüzde (%)
Özne-Yüklem Uyumsuzluğu Hataları	16	9,41%
Hatalı Öge Dizilimi	40	23,53%
Bağlaç ve Edat Hataları	48	28,24%
Öge Eksikliği Hataları	66	38,82%
Toplam	170	100%

Tablo 2’de, söz dizimsel hatalar arasında en sık saptanan hata türü öge eksikliği hataları (f=66, %38,82) yer alırken; bunu sırasıyla bağlaç ve edat hataları (f=48, %28,24), hatalı öge dizilimi (f=40, %23,53) ve özne-yüklem uyumsuzluğu hataları (f=16, %9,41) izlemektedir. Öge eksikliği hatalarının en yüksek orana sahip olması, katılımcıların Türkçe tümce yapısında gerekli olan bazı ögeleri (özne, nesne, tümleç vb.) üretmekte güçlük yaşadıklarını göstermektedir.

Bağlaç ve edat hatalarının da yüksek oranda (%28,24) görülmesi, Arapça ve Türkçe arasındaki yapısal ayrımların bu türde yanlışlara yol açtığını düşündürmektedir. Hatalı öge dizilimi (%23,53) ise katılımcıların Türkçenin özne-nesne-yüklem dizilişini henüz tam olarak içselleştiremediklerine işaret etmektedir. En düşük orana sahip olan özne-yüklem uyumsuzluğu hataları (%9,41) ise katılımcıların bu konuda görece daha az zorlandıklarını göstermektedir.

Biçimbilimsel Hatalara İlişkin Bulgular

İncelenen yazılı dokümanlarda toplam 388 biçimsel hata gözlemlenmiştir. Bu hatalar, Türkçenin eklemeli yapısından kaynaklanan çeşitli durum ekleri, iyelik ekleri ve çoğul eki kullanımlarını içermektedir. Tablo 3’te biçimbilimsel hataların türlerine göre dağılımı sunulmaktadır.

Tablo 3. Biçimbilimsel Hataların Dağılımı

Hata Türü	Hata Sayısı (f)	Yüzde (%)
Ayrılma Durumu Hataları	6	1,55%
Vasıta Durumu Hataları	9	2,32%
Bulunma Durumu Hataları	9	2,32%
Çoğul Eki Hataları	16	4,12%
İlgi Durumu Hataları	24	6,19%
Yönelme Durumu Hataları	25	6,44%
Belirtme Durumu Hataları	46	11,86%
İyelik Eki Hataları	56	14,43%
Eklerin Eksik Kullanımı	197	50,77%
Toplam	388	100%

Biçimbilimsel hatalar arasında eklerin eksik kullanımı (f=197, %50,77) en sık karşılaşılan hata türüdür. Bu hata türü, toplam biçim bilimsel hataların yarısından fazlasını oluşturmaktadır. Bunu sırasıyla iyelik eki hataları (f=56, %14,43), belirtme durumu hataları (f=46, %11,86), yönelme durumu hataları (f=25, %6,44) ve ilgi durumu hataları (f=24, %6,19) izlemektedir. Daha düşük oranlarda görülen diğer hata türleri ise: çoğul eki hataları (f=16, %4,12), bulunma durumu hataları (f=9, %2,32), vasıta durumu hataları (f=9, %2,32) ve ayrılma durumu hataları (f=6, %1,55).

Eklerin eksik kullanımının %50,77 gibi oldukça yüksek bir orana sahip olması, katılımcıların Türkçenin eklemeli yapısını tam olarak kavrayamadıklarını ve üretimlerinde gerekli ekleri kullanmakta zorlandıklarını göstermektedir. İyelik eki hatalarının (%14,43) ve belirtme durumu hatalarının (%11,86) da yüksek oranlarda görülmesi, bu eklerin Türkçede sık kullanılan ve karmaşık işlevlere sahip olmasıyla ilişkilendirilebilir. Ayrılma durumunda hataların en düşük oranda (%1,55) kalması ise katılımcıların bu ekin kullanımını görece daha iyi edindiklerini göstermektedir.

Bu bulgular, giriş bölümünde belirtilen biçimbilimsel bileşenin erken yaşta edinilmesine rağmen geç iki dilli bireylerde uzun dönem içerisinde bozulmaya uğrayabileceği görüşünü desteklemektedir. Toplam 1205 hatanın %32'sini (388 hata) biçim bilimsel hataların oluşturması, bu bileşenin geç iki dilli bireyler için önemli bir zorluk kaynağı olduğunu ortaya koymaktadır.

Sözcüksel ve Anlambilimsel Hatalara İlişkin Bulgular

Sözcüksel ve anlambilimsel hatalara ilişkin toplamda 85 hata tespit edilmiştir. Tablo 4'te sözcüksel ve anlambilimsel hataların türlerine göre dağılımı sunulmaktadır.

Tablo 4. Sözcüksel ve Anlambilimsel Hataların Dağılımı

Hata Türü	Hata Sayısı (f)	Yüzde (%)
Anlambilimsel Hatalar	31	36,47%
Hatalı Sözcük Kullanımı	54	63,53%
Toplam	170	100%

Sözcüksel ve anlamsal hatalar arasında hatalı sözcük kullanımı (f=54, %63,53) en sık karşılaşılan hata türü olmuştur. Bunu anlamsal hatalar (f=31, %36,47) izlemektedir. Hatalı sözcük kullanımına ilişkin üretimin %63,53 olması, katılımcıların Türkçe sözcük dağarcığının henüz yeterli düzeyde olmadığını ve bağlama uygun sözcükleri seçmekte güçlük yaşadıklarını göstermektedir.

Anlamsal hataların (%36,47) katılımcıların sözcüklerin anlam katmanlarını tam olarak kavrayamadıklarını, dolayısıyla anlam belirsizliklerine yol açan hatalar ürettiklerini ortaya koymaktadır. Bu tür hatalar, genellikle eşanlamlı sözcüklerin birbiri yerine kullanılması, mecaz anlamı ifadelerin yanlış yorumlanması veya sözcüklerin anlam alanlarının tam olarak bilinmemesinden kaynaklanmaktadır.

Her iki hata türünün birlikte değerlendirilmesi, katılımcıların hem sözcük dağarcığı genişliği hem de sözcük dağarcığı derinliği açısından desteklenmeye ihtiyaç duyduklarını göstermektedir. Sözcüksel ve anlamsal yeterliliğin geliştirilmesi, geç iki dilli bireylerin yazılı anlatım becerilerinin iyileştirilmesi açısından önem taşımaktadır.

Yazımsal Hatalara İlişkin Bulgular

Bu bölümde incelenen yazılı dokümanlarda toplam 383 yazım hatası saptanmıştır. Tablo 5'te yazımsal hataların türlerine göre dağılımı sunulmaktadır.

Tablo 5. Yazımsal Hatalara İlişkin Bulgular

Hata Türü	Hata Sayısı (f)	Yüzde (%)
Büyük ve Küçük Harf Hataları	159	41,51%
Noktalama Hataları	197	51,44%
Birleşik Sözcüklerin Hatalı Kullanımı	27	7,05%
Büyük ve Küçük Harf Hataları	159	41,51%
Toplam	383	100%

En sık görülen yazımsal hata türü noktalama hatalarıdır (f=197, %51,44). Bunu büyük ve küçük harf hataları (f=159, %41,51) ve birleşik sözcüklerin hatalı kullanımı (f=27, %7,05) izlemektedir. Noktalama hatalarının yüksek oranı, katılımcıların Türkçe noktalama kurallarında zorlandıklarını göstermektedir. Büyük-küçük harf hatalarının da yüksek oranda olması, Arap ve Latin alfabeleri arasındaki farklılıklardan kaynaklanıyor olabilir. Birleşik sözcük hataları daha düşük oranda kalmıştır.

Toplam 383 yazımsal hata, geç iki dilli bireylerin yazım kurallarında önemli sorunlar yaşadığını ve bu alanda eğitimsel desteğe ihtiyaç duyduklarını ortaya koymaktadır.

Ana Dilin Yapısından Kaynaklanan Hatalara İlişkin Bulgular

Ana dilin yapısından kaynaklanan hatalar toplam 18 olarak saptanmıştır. Bu hatalar, katılımcıların ana dilleri olan Arapçanın dilbilgisel yapılarını, söz dizimsel özelliklerini veya anlatım kalıplarını doğrudan Türkçeye aktarmaları sonucu ortaya çıkan hatalardır.

Bu tür hatalar, özellikle iki dil arasındaki yapısal farklılıkların belirgin olduğu durumlarda ortaya çıkmaktadır. Arapçanın kök temelli biçimsel yapısı ile Türkçenin eklemeli yapısı arasındaki ayrımlar, öğrencilerin Türkçe üretimlerinde ana dillerinin etkisiyle çeşitli hatalar yapmalarına neden olabilmektedir.

Sonuç

Bu çalışma, ana dili Arapça olan Suriyeli geç iki dilli bireylerin Türkçe yazılı anlatımlarında ürettikleri hata türlerini, sıklığını ve dağılımını incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma doğrultusunda, 80 katılımcıdan toplanan yazılı dokümanlar analiz edilmiş ve toplam 1205 hata tespit edilmiştir. Araştırma sonuçları, katılımcıların en çok hata ürettikleri bileşenin sırasıyla biçimsel hatalar (f=388, %32), ortografik hatalar (f=383, %31,8) ve sesbilgisel hatalar (f=179, %14,9) olduğunu ortaya koymuştur. Daha sonra bu hataları sözdizimsel hatalar (f=170, %14,1), sözcüksel ve anlamsal hatalar (f=85, %7,1), diller arası hatalar (f=22, %1,8) ve ana dil yapısından kaynaklanan hatalar (f=18, %1,5) takip etmektedir.

Toplam hataların %32'sini oluşturan biçimsel hatalar, bu alandaki hataların geç iki dilli bireyler için en önemli güçlük nedeni olduğunun göstergesidir. Söz konusu hatalar arasında, son eklerin eksikliği (f=197, %50,77) birinci sırada gelirken, ardından iyelik ekleri (f=56, %14,43) ve durum ekleri (f=46, %11,86) hataları izlemektedir. Soneklerin yüksek oranda eksiltilmesi, katılımcıların Türkçe'nin eklemeli yapısını tam olarak özümsemediğini ortaya koymaktadır. Sonuç, giriş bölümünde de vurgulandığı gibi, erken yaşta edinilen biçimsel öğelerin bile yoğun dil etkileşiminin söz konusu olduğu çevresel koşullarda uzun süreli olarak bozulabileceği düşüncesini desteklemektedir. Montrul (2008), geç dönem iki dilli bireylerde biçimsel yapıların edinilmesinde ortaya çıkan zorlukların, dil yeterliliklerini direkt olarak etkilediğini belirtmektedir. Benzer biçimde, Salmela ve meslektaşları (2025), eklemeli bir dil olan Fince üzerine gerçekleştirdikleri araştırmada, ikinci dil konuşanların, ana dil konuşanlarla karşılaştırıldığında, çekimli sözcükleri çözümlerken daha yavaş tepki süreleri ve daha yüksek hata oranları gösterdiğini saptamışlardır. Bunun yanı sıra, Montrul (2011), ergenlik sonrası ikinci dil öğrenenlerin, konuşma üretiminde ad ve eylem çekimlerinde sıklıkla hatalı son ekler kullandıklarını veya son ekleri tamamen kullanmadıklarını belirtmektedir. Bu araştırmada ulaşılan bulgular, söz konusu araştırmalarla uyumludur.

Yüksek yazım hatası oranı (%31,8), katılımcıların Türkçe yazım kurallarında önemli eksiklikler sergilediklerini göstermektedir. Noktalama hataları (f=197, %51,44) en yaygın yazım hatası olup, ardından büyük ve küçük harf hataları (f=159, %41,51) yer almaktadır. Arap alfabesi ile Latin alfabesi arasındaki ayrımların, özellikle büyük ve küçük harf kullanımında hatalara yol açtığı düşünülmektedir. Sonuç, ikinci dil ediniminde yazı dizileri arasındaki ayrımların öne çıkan rolüne dikkat çeken Cook ve Bassetti'nin (2005) çalışmalarıyla örtüşmektedir. Kore ve arkadaşları (2015) da farklı ana dil gruplarından İngilizce öğrenenlerin yazım hatalarını inceleyen çalışmalarında, ana dil ile hedef dil arasındaki yazım sistemlerindeki ayrımların, yazım hatalarının çeşitlerini önemli bir biçimde etkilediğini belirtmişlerdir. Sesbilgisel hata %14,9 oranında ortaya çıkması, katılımcıların Türkçe ses dizgesinde de sorun yaşadıklarını belirtmektedir. Eksik harf hataları (f=58, %32,40) en sık görülen sesbilgisel hata tipi olurken, ikinci sırada sesli harf uyumu hataları (ön-arka uyumu) (f=27, %15,08) ve /i/ ve /ı/ seslerinin yanlış kullanımı (f=18, %10,06) yer almıştır. Ünlü uyumu hatalarının yaygınlığı, Arapçada ünlü uyumu olmamasından ötürü ortaya çıkmış bir duruma bağlanabilir.

Bu durumda, ikinci dil ediniminde ana dilin etki düzeyini açıklayan dil aktarım kuramları (Lado, 1957; Jarvis & Pavlenko, 2008) açıklayıcı olabilmektedir. Best ve Tyler (2007) de, ana dilde mevcut olmayan ünsüz farklılıklarının, ikinci dil ünsüzlerini öğrenenler için önemli bir sorun yaratabileceğini belirtmektedir. Sözdizimsel hataların %14,1 oranında gerçekleşmesi, katılımcıların Türkçe tümce yapısında da belirli ölçüde zorluk çekmekte olduklarını gösteren bir bulgudur. Özne eksikliği hataları (f=66, %38,82) en yaygın sözdizimsel hata türüdür; bu hataları bağlaç ve edat hataları (f=48, %28,24) ve yanlış öge sırası (f=40, %23,53) almaktadır. Hatalı sözcük kullanımının yüksek oranı, katılımcıların Türkçe dilbilgisi kurallarını öğrenirken gerekli unsurları üretmekte sorun yaşadıklarını belirtmektedir. Araştırma bulguları, ikinci dil ediniminde dilbilgisi kurallarının aşamalı olarak öğrenildiğini gösteren araştırmalarla benzerlik göstermektedir (Ellis, 2008; Gass & Selinker, 2008).

Çalışmanın bulguları, dil edinimi kuramları için önemli çıktılar sağlamaktadır. Ortaya çıkan veriler doğrultusunda, Suriyeli geç iki dilli bireylerin yazılı anlatımlarında görülen hata türleri, dil edinimi kuramlarında yaygın olarak öne sürülen "kritik dönem" hipotezine ayrı bir yön katmaktadır. Geleneksel kritik dönem hipotezi (Lenneberg, 1967), ergenlikten sonra edinilen dillerin ana dil düzeyinde yetkinliğe ulaşmakta sorun yaşanacağını öne sürmektedir. Oysa bu çalışmada, erken yaşta edinilen biçimsel öğelerin bile geç iki dilli bireylerde zamanla bozulduğu görülmüştür. Bu bulgu, kritik dönemde edinilen dil becerilerinin kalıcılığına yönelik geleneksel öngörülerin yoğun dil değişimi ve baskın dil etkisinin altında bulunan geç iki dilli bireyler için gözden geçirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Buna benzer biçimde Schmid (2011) ve Köpke (2007) de yoğun dil etkileşimi ortamlarında anadil becerilerinin bile zamanla bozulabileceğini belirtmektedir.

Bu bulgular, geç iki dillilerde yazılı dil üretiminin, özellikle biçimbilimsel ekleme ve yazımsal kodlama aşamalarında belirgin işleme yükü taşıdığını göstermektedir. Son ek eksiltmeleri, eklemeli yapının çalışma belleğinde çevrimiçi biçimlendirilmesinin otomatikleşmediğini ve üretim sırasında bilişsel kaynak yetersizliğinden etkilendiğini işaret eder. Yazım hataları, özellikle farklı yazı dizileri arasında eşleme yapmayı gerektiren durumlarda, görsel-biçimsel temsillerin geri çağırılmasında sistemli bir kırılmalıya karşılık gelmektedir. Sesbilgisel düzlemdeki ünlü uyumu hataları ise ana dildeki sesbirimsel kategorilerin, ikinci dildeki benzer ancak aynı olmayan ses örüntülerinin ayrıştırılmasını engellediğini göstermektedir. Tüm bu bulgular, geç iki dillilikte dil üretiminin, baskın dilin sürekli devreye giren engelleyici etkisi nedeniyle, biçim-ses-yazıbilim arakesitinde dizgesel bir işleme zorluğu sergilediğini ortaya koymaktadır.

Çalışma bulguları çerçevesinde, Türkiye'deki Suriyeli geç iki dilli bireyler için dil öğretimlerinin biçimsel yapıları göz önünde bulundurularak, yazım bilinci geliştirilmesi, sesbilgisi farkındalığı çalışmaları gerçekleştirmesi ve bağlam tabanlı sözcük öğretimine ağırlık vermesi gerektiği önerilmektedir. Buna ek olarak, ileride yapılacak olan araştırmalarda sözlü anlatımlardaki hataları araştırmak, çeşitli ana dil arka planlarına sahip bireyleri birbirleriyle karşılaştırmak ve boylamsal araştırmalarla süre içinde hata profillerindeki değişimi takip etmek gerekebilir.

Kaynakça

- Aksu-Koç, A., & Slobin, D. I. (1985). The acquisition of Turkish. In D. I. Slobin (Ed.), *The crosslinguistic study of language acquisition* (pp. 839-878). Lawrence Erlbaum.
- Baddeley, A. D. (2003). Working memory and language: An overview. *Journal of Communication Disorders*, 36(3), 189-208.
- Baker, C., & Wright, W. E. (2021). *Foundations of bilingual education and bilingualism* (7th ed.). Multilingual Matters.
- Best, C. T., & Tyler, M. D. (2007). Nonnative and second-language speech perception: Commonalities and complementarities. In O.-S. Bohn & M. J. Munro (Eds.), *Language experience in second language speech learning* (pp. 13-34). John Benjamins.
- Birdsong, D. (2006). Age and second language acquisition and processing: A selective overview. *Language Learning*, 56(1), 9-49.
- Clahsen, H., & Felser, C. (2006). Grammatical processing in language learners. *Applied Psycholinguistics*, 27(1), 3-42.
- Cook, V. J., & Bassetti, B. (Eds.). (2005). *Second language writing systems*. Multilingual Matters.
- Corder, S. P. (1967). The significance of learner's errors. *International Review of Applied Linguistics*, 5(4), 161-170.
- Corder, S. P. (1971). Idiosyncratic dialects and error analysis. *International Review of Applied Linguistics*, 9(2), 147-160.
- Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2017). *Designing and conducting mixed methods research* (3rd ed.). SAGE Publications.
- Cumming, A. (1989). Writing expertise and second-language proficiency. *Language Learning*, 39(1), 81-135.
- De Houwer, A. (2009). *Bilingual first language acquisition*. Multilingual Matters.
- Directorate General of Migration Management. (2023). *Temporary protection statistics*. Republic of Turkey Ministry of Interior.
- Dulay, H., Burt, M., & Krashen, S. (1982). *Language two*. Oxford University Press.
- Ellis, R. (2008). *The study of second language acquisition* (2nd ed.). Oxford University Press.
- Ellis, R., & Barkhuizen, G. (2005). *Analysing learner language*. Oxford University Press.
- Erdoğan, M. (2020). *Syrians in Turkey: Social acceptance and integration research*. Hacettepe University Migration and Politics Research Centre.
- Gass, S. M., & Selinker, L. (2008). *Second language acquisition: An introductory course* (3rd ed.). Routledge.
- Green, D. W. (1998). Mental control of the bilingual lexico-semantic system. *Bilingualism: Language and Cognition*, 1(2), 67-81.
- Grosjean, F. (2010). *Bilingual: Life and reality*. Harvard University Press.
- Haznedar, B. (2007). The acquisition of tense-aspect in child second language English. *Second Language Research*, 23(4), 383-417.
- James, C. (2013). *Errors in language learning and use: Exploring error analysis*. Routledge.
- Jarvis, S., & Pavlenko, A. (2008). *Crosslinguistic influence in language and cognition*. Routledge.
- Jiang, N. (2004). Morphological insensitivity in second language processing. *Applied Psycholinguistics*, 25(4), 603-634.
- Johnson, J. S., & Newport, E. L. (1989). Critical period effects in second language learning: The influence of maturational state on the acquisition of English as a second language. *Cognitive Psychology*, 21(1), 60-99.
- Kara, Ö. T., & Şihanlioğlu, Ö. (2019). Türkiye'de görülen süreç odaklı iki dillilik modelleri. *Uluslararası Diller Kongresi (INCOL-2019), 09-11 Ekim 2019, Çukurova Üniversitesi, Tam Metin Kitabı* içinde (ss. 247-258). Rating Academy Yayınları.
- Kara, Ö. T., & Şihanlioğlu, Ö. (2021). İki dillilik, çok dillilik ve türleri. M. Tunagür & A. Karabulut (Ed.), *İki dilli Türk çocuklarına Türkçe öğretimi* içinde (ss. 31-54). Akademisyen Yayınları.
- Kellogg, R. T. (1996). A model of working memory in writing. In C. M. Levy & S. Ransdell (Eds.), *The science of writing* (pp. 57-71). Lawrence Erlbaum.

- Koda, K. (2005). *Insights into second language reading: A cross-linguistic approach*. Cambridge University Press.
- Köpke, B. (2007). Language attrition at the crossroads of brain, mind, and society. In B. Köpke, M. S. Schmid, M. Keijzer, & S. Dostert (Eds.), *Language attrition: Theoretical perspectives* (pp. 9–37). John Benjamins.
- Kore, S., Park, J., & Lee, H. (2015). An analysis of writing errors across different L1 backgrounds. *Journal of Language Teaching and Research*, 6(3), 489-497.
- Kormos, J. (2012). The role of individual differences in L2 writing. *Journal of Second Language Writing*, 21(4), 390-403.
- Kroll, J. F., & Bialystok, E. (2013). Understanding the consequences of bilingualism for language processing and cognition. *Journal of Cognitive Psychology*, 25(5), 497-514.
- Lado, R. (1957). *Linguistics across cultures: Applied linguistics for language teachers*. University of Michigan Press.
- Lenneberg, E. H. (1967). *Biological foundations of language*. Wiley.
- Levelt, W. J. M. (1989). *Speaking: From intention to articulation*. MIT Press.
- Levelt, W. J. M., Roelofs, A., & Meyer, A. S. (1999). A theory of lexical access in speech production. *Behavioral and Brain Sciences*, 22(1), 1-38.
- McDonald, J. L. (2006). Beyond the critical period: Processing-based explanations for poor grammaticality judgment performance by late second language learners. *Journal of Memory and Language*, 55(3), 381-401.
- Montrul, S. (2008). *Incomplete acquisition in bilingualism: Re-examining the age factor*. John Benjamins.
- Montrul, S. (2011). Morphological errors in Spanish second language learners and heritage speakers. *Studies in Second Language Acquisition*, 33(2), 163-192.
- Montrul, S. (2016). *The acquisition of heritage languages*. Cambridge University Press.
- Nation, I. S. P. (2013). *Learning vocabulary in another language* (2nd ed.). Cambridge University Press.
- Odlin, T. (1989). *Language transfer: Cross-linguistic influence in language learning*. Cambridge University Press.
- Paradis, M. (2007). The neurofunctional components of the bilingual cognitive system. In I. Kecskes & L. Albertazzi (Eds.), *Cognitive aspects of bilingualism* (pp. 3-28). Springer.
- Salmela, R., Lehtonen, M., & Bertram, R. (2025). Processing inflected words in Finnish as a second language: Evidence from reaction time and error analysis. *Second Language Research*, 41(1), 87-112.
- Salmela, R., Lehtonen, M., & Laine, M. (2025). Morphological processing in Finnish second language speakers. *Bilingualism: Language and Cognition*, 28(2), 245-260.
- Schlyter, S. (1993). The weaker language in bilingual Swedish-French children. In K. Hyltenstam & Å. Viberg (Eds.), *Progression and regression in language* (pp. 289-308). Cambridge University Press.
- Schmid, M. S. (2011). *Language attrition*. Cambridge University Press.
- Schmitt, N. (2010). *Researching vocabulary: A vocabulary research manual*. Palgrave Macmillan.
- Seliger, H. W., & Vago, R. M. (Eds.). (1991). *First language attrition*. Cambridge University Press.
- Silva, T. (1993). Toward an understanding of the distinct nature of L2 writing: The ESL research and its implications. *TESOL Quarterly*, 27(4), 657-677.
- Unsworth, S. (2016). Quantity and quality of language input in bilingual language development. In E. Nicoladis & S. Montanari (Eds.), *Lifespan perspectives on bilingualism* (pp. 103-121). American Psychological Association.
- Weigle, S. C. (2002). *Assessing writing*. Cambridge University Press.
- Yağmur, K. (2017). *Multilingualism in Europe and Turkey: A sociolinguistic perspective*. Anı Publishing.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (5th ed.). Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, M. Y. (2019). *Türkçenin ikinci dil olarak ediniminde Arap anadilli öğrencilerin karşılaştıkları güçlükler* [Yayınlanmamış doktora tezi]. Hacettepe University.

Extended Abstract

Introduction

Bilingualism remains a prominent area of interdisciplinary research, with ongoing debates surrounding issues such as age in second language acquisition, the influence of the native language, and the permanence of language skills. Central to these debates is the "critical period hypothesis," which posits that acquiring a second language after puberty to a native-like level of proficiency is nearly impossible. However, this perspective often overlooks the fact that even language skills acquired early in life can change over time among late bilinguals living under conditions of intense language shift and dominant language influence. This study aims to examine the Turkish written expressions of Syrian late bilinguals, whose native language is Arabic, through the lens of error analysis. The primary objectives are to identify the types, frequency, and distribution of errors produced and to explore the relationship between the participants' status as late bilinguals and the errors they make in writing.

Method

A mixed-methods approach, incorporating both quantitative and qualitative data, was employed in this research. The study group consisted of 80 Syrian late bilingual individuals living in Turkey, aged between 8 and 15 years. Data were collected through written expression documents obtained from the participants. These documents were analysed using document analysis, and errors were categorized into several types: morphological, orthographic, phonological, syntactic, lexical-semantic, interlingual, and errors stemming from native language structure. Descriptive statistics, including frequency and percentage calculations, were used for data analysis.

Findings

A total of 1,205 errors were identified in the written documents analysed within the scope of the research. The findings reveal that the participants produced the highest number of errors in the morphological ($f=388$, 32%), orthographic ($f=383$, 31.8%), and phonological ($f=179$, 14.9%) domains. These were followed, respectively, by syntactic ($f=170$, 14.1%), lexical and semantic ($f=85$, 7.1%), interlingual ($f=22$, 1.8%), and errors originating from native language structure ($f=18$, 1.5%). An analysis of morphological errors, which constituted one-third of all errors, showed that the most common error was the omission of suffixes ($f=197$, 50.77%). This was followed by errors in possessive suffixes ($f=56$, 14.43%) and case suffixes ($f=46$, 11.86%). This indicates that the participants had not fully internalized the agglutinative structure of Turkish. In the orthographic errors category, punctuation errors ranked first ($f=197$, 51.44%), followed by capitalization errors ($f=159$, 41.51%). This finding suggests that differences in transitioning from the Arabic alphabet to the Latin alphabet contribute to orthographic errors. Among phonological errors, the most frequent type was missing letters ($f=58$, 32.40%), followed by vowel harmony errors ($f=27$, 15.08%) and the confusion of the /i/ and /u/ sounds ($f=18$, 10.06%). The 14.1% rate of syntactic errors indicates that participants also experienced difficulty with Turkish sentence structure, with subject omission ($f=66$, 38.82%) being the most common error in this category.

Conclusion and Discussion

The results of this study demonstrate a significant relationship between the types of errors produced in the written expressions of Syrian late bilinguals and their status as late bilinguals. The highest proportion of morphological errors aligns with findings from studies on agglutinative languages by Montrul (2008) and Salmela et al. (2025), confirming that acquiring agglutinative language structures poses the greatest challenge for late bilinguals. The high rate of orthographic errors highlights the decisive impact of differences between the writing systems of the native and target languages on second language writing skills, as noted by Cook and Bassetti (2005) and Kore et al. (2015). Phonological errors, particularly those involving vowel harmony, can be explained by language transfer (Lado, 1957; Jarvis & Pavlenko, 2008), as this feature is absent in Arabic. The most theoretically significant finding of this study is that even morphological elements, typically considered to be acquired early in life, can deteriorate among late bilinguals in environments of intense language interaction. This finding suggests that the traditional "critical period" hypothesis (Lenneberg, 1967) should be reconsidered to encompass not only delays in second language acquisition but also potential attrition in first language skills under conditions of intense language shift and dominant language influence. This result is consistent with the work of Schmid (2011) and Köpke (2007) on language attrition. Based on the findings, it is recommended that language instruction for Syrian late bilinguals in Turkey systematically teach morphological structures, incorporate activities to develop orthographic awareness, conduct phonological awareness exercises, and emphasize context-based vocabulary teaching. Future research should investigate errors in oral expressions, compare individuals from various native language backgrounds, and employ longitudinal studies to track changes in error profiles over time.